

NAŠA IZPOVED OB ŠPORTNEM JUBILEJU:

Ne bomo se sprijaznili z diskriminacijsko zakonodajo ki nam krati mednarodno zagotovljene pravice

Jubilejni štafetni tek po Koroškem minulo soboto, ki se je začel na Brdu pri Šmohoru in zaključil na Blatu pri Pliberku, je bil mogočna športna manifestacija: ob 30-letnici organiziranega slovenskega športa na Koroškem se je na vključno stranskih trakov 235 km dolgi progi zvrstilo okoli 250 tekačev. Skupno z zaključno prireditvijo pa je bila to tudi prepričljiva politična demonstracija, saj je bil ne le po naključju marveč zavestno izbran 1. julij — prva obletnica zakona o narodnih skupinah, ki je uzakonil izrazito as-

milacijsko politiko v Avstriji. Tako je prireditev poleg svojega prazničnega značaja in čudovitega športnega uspeha nujno izzvenela tudi v smislu odločnosti koroških Slovencev in njihovih zaveznikov iz vrst večinskega naroda, da vztrajajo v odklonitvi krivičnih protimanjšinskih ukrepov ter nadaljujejo boj za rešitev, ki bo odgovarjala določilom člena 7 državne pogodbe in kot taka zagotavljala manjšini njen obstoj in vsestranski enakopravni razvoj.

V tem smislu je udeležencem zaključne prireditve, ki so napolnili ogromni šotor na Blatu pri Pliberku, spregovoril tudi tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Feliks Wieser. Kot enega izmed absurdov avstrijske manjšinske politike je označil dejstvo, da moramo koroški Slovenci celo s častitljivimi jubileji svoje organizirane dejavnosti vedno spet dokazovati, da na svojih tleh nismo v gosteh — kajti določeni krogi nam neprestano odrekajo prisotnost v domačih krajih, prav tako pa tudi sedanja manjšinska zakonodaja ozemlje naše avtohtone naselitve krči ter omejuje naše pravice.

Osnovna vsebina člena 7 je enakopravnost slovenske narodne skupnosti na celotnem njenem ozemlju in na vseh področjih življenja, je naglasil govornik ter ugotovil, da zakon o narodnih skupinah prav to osnovno vsebino negira. „Ponovno smo v zadnjih letih povedali, kako si predstavljamo rešitev konflikta na Koroškem in izpolnitev člena 7: z enakopravnimi pogajanjmi med predstavniki slovenskih osrednjih organizacij ter pristojno vlado. Ne moremo in nečemo pa sedeti v sosvetih skupaj z asimilanti, ki so zatajili osnovno človeško identiteto, to je lastni materni jezik.“

Vendar pa kaže, da naša pripravljenost in naše vloge ter prošnje ne ganejo oblasti, je dejal tajnik ZSO. Nasprotno. Naše aktiviste postavljajo pred sodišče; vrstijo se napadi na naše zavedne ljudi; odrekajo dvorane za naše prireditve; naše športnike zmerjajo na tekmah; odklanjajo nova delovna mesta, čeprav jih zlasti južna Koroška nujno potrebuje; tiste pa, ki zahtevajo enakopravnost za slovenski jezik, celo cerkev skuša postaviti pod

skrbstvo. „Ali je to enakopravnost! Ali je to tista menda najboljša manjšinska zaščita v Evropi, s katero se avstrijski predstavniki hvalijo! Naj odgovorijo tisti, ki so jo sestavili in jo zdaj hvalijo: ali bi bili sami pripravljene sprejeti pravice, ki bi jih jim odmerjala taka zakonodaja! Ali bi se zadovoljili s tako rešitvijo južni Tirolci! Ali se upa minister Pahr predlagati zakon o narodnih skupinah kot vzorno reši-

tev za Južno Tirolsko! Gotovo ne! Za nas pa naj bi bil dober. Toda tudi koroški Slovenci ga ne sprejmemo in s takimi ali podobnimi rešitvami se nikdar ne bomo zadovoljili!“

Spričo vladajočih razmer bomo tudi letos morali javnost opozoriti na nerešeno manjšinsko vprašanje, je poudaril tovariš Wieser. Predvsem tudi tujim turistom bomo morali povedati, v kakšni deželi letujejo. „Kajti ne smemo dovoliti, da bi kdorkoli uspel preko celega kupa politične nesnage, ki se je nabrala v zadnjih letih na Koroškem, potegniti odejo politikantske anonimnosti in pod njo prikriti nadaljevanje asimilacijske politike na osnovi zakona o narodnih skupinah. Povsod v svetu se čedalje bolj krepi svoboda in demokracija ter izpodriva nazadnjaštvo — le na Koroškem nastaja videz, da je napredek običal. Toda prepričani smo, da bo tudi na Koroškem napolnil čas, ko se bodo nemško in slovensko govoreči delovni ljudje začeli upirati tistim silam, ki v svoji

(Dalje na 8. strani)

Zasedanje OZN o razorožitvi „prispevek za boljši in varnejši svet“

„Probleme razoroževanja smo znova vrnili v Združene narode, njihova vloga v tem usodnem vprašanju je spet postala odločilna,“ se glasi ena izmed ugotovitev, ki jih je v svoji oceni pravkar končanega izrednega zasedanja glavne skupščine OZN o razorožitvi nanizal predsednik tega zasedanja, jugoslovanski predstavnik Lazar Mojsov.

Posebno zasedanje glavne skupščine OZN o razorožitvi, prvo v zgodovini svetovne organizacije, se je po pettedenskih razpravah končalo s sprejemom sklepnih dokumentov, ki sicer ne pomenijo zaustavitve oboroževalne tekme, vendar je z njimi svet dobil bogatejši in pomembno reorganiziran mednarodni razorožitveni mehanizem. Ustanovili so „komisijo OZN za razorožitev“, v katero so vključene vse države-članice svetovne organizacije, ki bodo v tem „debatnem organu“ spremljale uresničevanje politike OZN na področju razoroževanja. Osnovan pa je bil tudi „komite za razorožitev“ kot pogajalsko telo, s katerim je prišlo do reforme dosedanjega ženevskega mehanizma. V novem organu si predsedstva ne bosta več delili Amerika in Sovjetska zveza, marveč se bodo v njem na enakopravni ravni vrstile vse članice, katerih število bo povečano.

Na sedežu svetovne organizacije menijo, da predstavljajo te spremembe največji korak v zgodovini in v prizadevanjih svetovne organizacije, da bi problem razoroževanja vrnili v OZN. V zaključnem dokumentu je glede tega tudi nedvoumno zapisano: „Združeni narodi nosijo poglavitno odgovornost na področju razoroževanja.“ Prav tako pa je zapisana tudi vodilna misel vseh držav, ki so se udeležile posebnega zasedanja: „Varnosti držav in sveta v celoti ni mogoče zasnovati na oboroževanju, temveč na razoroževanju. Prišel je čas, ko je treba končati oborožitveno tekmo, prenehati z uporabo sile v mednarodnih odnosih, varnost pa odkrivati v razoroževanju.“

Politično deklaracijo sestavlja tudi vrsta temeljnih načel, ki bi jih morale spoštovati posamezne vlade, da bi

uresničile cilje prvega posebnega zasedanja OZN o razorožitvi. V tem oziru je poudarjeno, da so vse države dolžne podpirati razoroževanje, vse imajo pravico, sodelovati v pogajanjih o teh ter biti enakopravne v vseh multilateralnih pogajanjih, ki neposredno zadevajo njihovo varnost. Akcijski program, ki so ga sprejeli na zasedanju, daje poglavitno prednost jedrskemu razoroževanju. Na drugem mestu so druga orožja, namenjena množičnemu uničenju, na tretjem so konvencionalna orožja, na četrtem mestu pa zmanjševanje oboroženih sil.

Ocene prvega posebnega zasedanja OZN o razorožitvi segajo od kolikor toliko pozitivnih ugotovitev pa do precej negativnih kritik. Tako je na primer jugoslovanski predstavnik Jakša Petrič ocenil zasedanje in sklepni dokument kot „bistven napredek“, hkrati pa je kritično govoril o stališčih največjih vojaških sil, „ki niso pokazale dovolj velike pripravljenosti za sprejetje konkretnega in vsebinskega akcijskega programa“. V Moskvi prevladuje mnenje, da se je zasedanje končalo uspešno in da je dalo novo močno spodbudo svetovnemu razorožitvenemu gibanju. Na Švedskem opozarjajo na šibke točke sklepnega dokumenta predvsem glede jedrskega orožja ter poudarjajo, da imata velesili (Amerika in Sovjetska zveza) sedaj veliko odgovornost, da čimprej dosežeta sporazum SALT-2 o omejitvi strateške oborožitve in sporazum o popolni prepovedi jedrskega orožja. Budimpeštanski tisk meni, da je posebno zasedanje opravilo koristno delo; v francoskem tisku posebej pozitivno ocenjujejo sklep o ustanovitvi novega razorožitvenega komiteja; prav tako pa so tudi v Londonu mnenja, da je eden najvažnejših rezultatov reforma strukture ženevskega pogajalskega ustroja.

Tako je predsednik zasedanja Mojsov zelo realistično ugotovil: „Ni nam uspelo zaustaviti oboroževalne tekme, do preobrata ni prišlo. Do tega realno tudi ni moglo priti. Toda dosegli smo mnogo za boljši in varnejši svet. Kar nismo uspeli zdaj, bomo storili kasneje.“

Tradicionalni dan borca v spomin na vstajo proti fašizmu

V torek so po vsej Jugoslaviji obhajali Dan borca v spomin na splošno ljudsko vstajo proti fašističnim napadalcem. Vsakoletni 4. julij je postal praznik skupne sle po svobodi in pravici, ki je bila tako značilna za vse poštene delovne ljudi v najbolj usodnih dnevih jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki so si v večletnem junakiškem boju izbojevali zmago nad tujimi okupatorji ter osvobodili domovino, v kateri zdaj v pogojih socialistične samoupravne družbe uresničujejo bratstvo in enotnost.

Po vsej državi so se za Dan borca vrstile prireditve in svečanosti, na katerih so se spominjali herojske dobe narodnoosvobodilnega boja. Spomin je še posebej veljal številnim junakom, ki so v boju za svobodo izgubili življenje. Toda misli, ki so ob prazniku hitele nazaj na prehojeno pot, so bile hkrati uprte v sedanost, ki je spričo uspehov, doseženih na doslej prehojeni poti, tudi spodbuda za nadaljnji razvoj.

V središču letošnjega praznovanja Dneva borca je bila 35-letnica velike bitke na Sutjeski, enega največjih podvigov jugoslovanske partizanske vojske. Za to priložnost je prišel v „Dolino herojev“ tudi predsednik Tito, ki je na osrednji proslavi govoril o narodnoosvobodilnem boju in o socialistični revoluciji. Poudaril je, da so v bojih na Sutjeski sodelovali pripadniki vseh narodov in narodnosti Jugoslavije, prav ta enotnost pa je v bistvu največja pridobitev, je jamstvo za sedanost in najbolj zanesljiv kašipot v boljšo bodočnost.

Tudi letos so ob Dnevu borca podelili tradicionalne „nagrade 4. julija“ za najboljša dela književnosti, publicistike, likovne ustvarjalnosti, glasbe in drugih umetnosti. Med letošnjimi nagradenci je tudi pisatelj Tone Svetina, ki je visoko priznanje prejel za knjigo „Ognjeni plaz“, v kateri opisuje jurišni bataljon 31. divizije.

Nova aktualizacija jugoslovansko-bolgarskih odnosov

Predstavniki zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFR Jugoslavije Mirko Kaležič je prejšnji teden na tiskovni konferenci zelo obširno govoril o jugoslovansko-bolgarskih odnosih ter podrobno obrazložil tudi vzroke, ki bremenijo te odnose. Povod za to je bil govor predsednika državnega sveta LR Bolgarije Todora Živkova, ki je pred tedni v Blagovgradu prav tako zavzel stališče do odnosov med obema državama in pri tem ustvaril videz, kakor da je kriva Jugoslavija, da ne pride do ureditve spornih vprašanj.

Kaležič je v svoji izjavi dejal, da je Živkov sicer izrazil pripravljenost Bolgarije, da podpiše z Jugoslavijo deklaracijo o nedotakljivosti meja in

o odpovedi ozemeljskim pretenzijam, toda Živkov ni povedal ničesar o bistvenem problemu, ki obremenjuje jugoslovansko-bolgarske odnose — „to je o dejstvu, da v Bolgariji vztrajno negirajo obstoj makedonske narodnostne manjšine in izvajajo asimilacijsko politiko“. Kar zadeva ponudbo o odpovedi ozemeljskim pretenzijam, je Kaležič dejal, da to vprašanje od konca vojne pa do danes za Jugoslavijo ni bilo sporno. „Ta ponudba, izražena z bolgarske strani, pa bi imela pomen samo tedaj, če bi učinkovala v smislu vzpostavitve večjega zaupanja ter neposrednega priznanja obstoja makedonske narodnostne manjšine v Bolgariji kakor tudi upoštevanja dejstva o obstoju makedonskega naroda v SR Makedoniji oziroma SFR Jugoslaviji.“

V bistvu gre pri sedanjih „ponudbi“ Bolgarije za vprašanje, ki je bilo na dnevnem redu že pred dvema letoma in se ni premaknilo z mrtve točke prav zaradi tega, ker je Bolgarija že takrat vztrajala pri formuli, katere sprejem bi za Jugoslavijo pomenil, da se sprijaznjuje s politiko asimilacije makedonske manjšine, kot jo izvajajo v Bolgariji. Nasprotno pa je Jugoslavija že takrat predlagala sprejem skupnih dokumentov, ki izražajo pripravljenost obeh držav, da razvijata svoje odnose na načelih doslednega spoštovanja suverenosti, ozemeljske celovitosti in nemešavanja v zadeve drugih držav. Predvsem pa so ti dokumenti vsebovali soglasje obeh držav, da položaj in varstvo narodnostnih manjšin — makedonske v Bolgariji in bolgarske v Jugoslaviji — kakor tudi dosledno spoštovanje in uresničevanje njihovih pravic predstavljajo pomemben faktor v nadaljnjem ustvarjanju zaupanja ter razvijanju in krepitvi vsestranskega sodelovanja med državama.

Jugoslovanske osnutke takih skupnih dokumentov so v Beogradu zdaj objavili z namenom, da javnost lahko sama objektivno presodi, „na čigavi strani in koliko se izpričuje načelna in dosledna politika, kakor tudi pripravljenost, da bi odnose med državami na Balkanu, v Evropi in na svetu sploh izgrajevali v duhu ustanovne listine OZN in načel, vsebovanih v sklepni listini iz Helsinkov.“

Gospodarstvo SFR Jugoslavije je odprlo svoje predstavništvo v Celovcu

Čeprav sodi avstrijsko-jugoslovanska meja med najbolj odprte meje v Evropi, se gospodarsko sodelovanje preko te meje še vedno ne razvija tako, kot bi bilo pričakovati v interesu obeh držav. To je bilo zelo jasno povedano tudi na sprejemu, ki je bil prejšnji teden ob otvoritvi novega predstavništva Gospodarske zbornice SFR Jugoslavije v Celovcu in na katerem je vodja predstavništva Veno Doljak med navzočimi pozdravil številne predstavnike političnega in gospodarskega življenja Avstrije in Jugoslavije ter zlasti Koroške in Slovenije, prav tako pa tudi zastopnike koroških Slovencev in njihovih narodnih organizacij ter gospodarskih ustanov in podjetij.

Zelo konkretno je trenutno stanje v gospodarskih odnosih med obehma državama prikazal generalni sekretar Gospodarske zbornice SFR Jugoslavije Stevan Suša, ki je med drugim ugotovil, da kljub očitnih prednostim, ki jih daje sosedstvo, in pa dejstvu, da se jugoslovansko in avstrijsko gospodarstvo v marsičem dopolnjujeta, ne moremo biti zadovoljni s tem, kar je bilo doseženo doslej. Pri tem je opozoril na mnoge možnosti sodelovanja, ki doslej še niso bile izkoriščene v polni meri; na nekaterih področjih pa to sodelovanje celo nazaduje, kar velja zlasti za oblike dolgoročnega sodelovanja in o skupnih naložbah. Nanizal je celo vrsto področij, kjer bi se sodelovanje lahko bistveno

razširilo, in sicer ne le v blagovni izmenjavi, kjer se je obseg lani občutno skrčil in je blagovno-plačilni primanjkljaj Jugoslavije še vedno zelo občuten, marveč tudi na drugih področjih vse do industrijsko-tehniškega sodelovanja preko področij energetike, prometa in turizma pa do skupnega nastopanja na tretjih tržiščih. Posebej pa se je zavzel tudi za razširitev maloobmejnega blagovnega prometa in pri tem naglasil, da tovrstno sodelovanje ni le velikega gospodarskega pomena, ampak je hkrati tudi most za sporazumevanje med narodi obeh držav.

Ravno v tej smeri pa je na avstrijski in zlasti na koroški strani očitno najmanj razumevanja, saj je predsednik koroške zbornice Baurecht, ki je govoril tudi v imenu predsednika avstrijske zvezne gospodarske zbornice, tozadevne pobude „obšel“ s stereotipnim opozorilom, da v avstrijskem gospodarstvu vlada liberalizacija in sta zato merodajno merilo edinole ponudba in povpraševanje. Pa tudi sicer je bilo opaziti bolj malo resne pripravljenosti za krepitev višjih oblik gospodarskega sodelovanja, saj je bilo razen opozorila, da Avstrija sama išče kapital po svetu, konkretno napovedano le bližnje srečanje predstavnikov štirih alpskih dežel — Koroške, Slovenije, Hrvaške in Furlanije-Juljske krajine, ki bo v nekaj tednih v Celovcu in kjer bo predsednik Gospodarske zbornice SR Slovenije Verbič govoril o možnostih sodelovanja v tem prostoru.

Zločini terjajo kaznovanje

Vprašanje izročitve zloglasnega nacističnega zločinca Gustava Wagnerja, „krvnika iz Treblinke in Sobibora“, še vedno ni rešeno. Zahtevo po izročitvi je brazilskim oblastem stvil najprej Izrael, ki pa ima menda najmanj izgledov, da bi ugodili zahtevi, ker so nekateri sodniki vrhovnega brazilskega sodišča, ki odloča o tej zadevi, mnenja, da Izrael nima zakonite podlage za zahtevo po izročitvi, ker v času, ko je Wagner zagrešil svoje krvave zločine, še ni obstajal kot država. Potem je isto zahtevo stavila Poljska, vendar tudi v tem primeru izgleda, da ne bo uspela, ker po mnenju brazilskih pravnikov Wagnerja na Poljskem zanesljivo čaka smrtna obsodba, le-ta pa je menda v navzkrižju z brazilskimi zakoni. Tako ostaneta le še Avstrija in predvsem Zvezna republika Nemčija, torej državi, ki sta že doslej ponovno dokazali, da znata dovolj prizanesljivo ravnati z nacističnimi zločinci.

Medtem so bile na podlagi številnih dokumentov in izpovedi prič objavljene nadaljnje podrobnosti o zlo-

činah „zveri v človeški podobi“, kakor so Wagnerja imenovali taboriščniki. Tako je Wagner kot pomočnik poveljnika taborišča Treblinka in Sobibor kriv za smrt več kot dveh milijonov Židov iz Poljske, Jugoslavije, Grčije, Nizozemske, Madžarske, Belgije in Nemčije. Priče med drugim izpovedujejo, da je Wagner vsak dan ustrelil kakega taboriščnika, otroke pa je bičal do smrti. Nadalje iz pričevanj izhaja, da je Wagner pretepen in napol mrtve taboriščnike žive metel v krematorij ali v skupni grob v taborišču smrti.

Da v njegovem primeru res ne gre za kakšno „nedolžno ovco“, izhaja že iz dejstva, da je po aretaciji meseca maja že dvakrat skušal napraviti samomor. To je vsekakor dovolj prepričljiv dokaz slabe vesti in priznanje zločinov, za katere ga sedaj čaka zaslužena kazen. Ali ga bo tudi res doletela, ali pa bo ušel skozi mrežo formalističnih sprenevedanj, kot se je to posrečilo že mnogim nacističnim zločincem?

Boj za novo gospodarsko ureditev ki naj bi koristila vsemu človeštvu

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, je zveza novinarjev Jugoslavije priredila prejšnji teden v Portorožu mednarodno novinarsko okroglo mizo, na kateri je tekla diskuzija o vlogi sredstev javnega obveščanja v borbi za novo gospodarsko ureditev v svetu.

V zadnjih letih je nastala široka naša zemlja cela vrsta novih samostojnih držav. Osvobodilni boj zatiranih narodov Afrike, Azije in Latinske Amerike se nadaljuje z nezmanjšano naglico. Medtem ko klasična oblika kolonializma naglo propada, pa se rojevajo bodisi nove oblike izkoriščanja in vladanja nad nerazvitimi ali manj razvitimi državami ter narodi, bodisi prihajajo na dan še do pred kratkim prikriti oblike gospodarskega izkoriščanja. Stari kolonialisti skušajo na eni strani obdržati stare oblike izkoriščanja, hkrati pa ne prestopajo iščejo nove. Na žalost pa se pojavljajo tudi povsem nove oblike odvisnosti nerazvitih oziroma manj razvitih držav od visoko razvitih.

Izhajajoč iz teh dejstev se vedno več držav — med njimi so najbolj zavzete neuvrčene države, ki ne pripadajo velikim blokom — zavzema za bolj pravično gospodarsko ureditev v svetu. Pri tem iščejo in razkrivajo tudi vzroke, ki omogočajo, da še vedno funkcionirajo stare, monopolne oblike izkoriščanja, ki so rezultat privilegijev iz časov kolonializma.

Cetrlna človeštva ima v rokah 80 odstotkov svetovnega premoženja. Razvite države danes z nezmanjšano naglico izkoriščajo naravna bogastva

manj razvitih držav, jih skušajo spraviti v odvisnost od modernih tehnologij, prodajajo tem državam ogromne količine orožja, skušajo monopolizirati sredstva javnega obveščanja, povzročajo oborožene spopade, pospešujejo izseljevanje strokovnjakov iz manj razvitih v bolj razvite države itd. Vse to ima za posledico, da je večji del nerazvitih in manj razvitih držav iz leta v leto bolj zadolžen in s tem odvisen od razvitih držav.

Medtem ko pretresi svetovnega gospodarstva in kriza kapitalističnih držav kažejo, da je svetovno gospodarstvo povezano in s tem tudi soodvisno in da morajo vse države na svetu iskati bolj pravično

gospodarsko ureditev, pa razvite države prepričujejo lastne delovne ljudi, da je njihov standard v nevarnosti in da zahteve manj razvitih držav ogrožajo blagostanje razvitih in s tem vse svetovni red. S pomočjo eksplozivne množičnih komunikacij (sateliti, televizija, radio, film) poskušajo obdržati svoje dosežene monopolne položaje in si ustvarjati še nove.

Na taka in podobna vprašanja je skušala najti odgovor tudi mednarodna novinarska okrogla miza v Portorožu. V teku diskuzije je nastopil tudi dr. Traar z Dunaja, ki je med drugim nakazal tudi problematiko gospodarske nerazvitosti obmejnih regij, posebno tistih, kjer živijo narodnostne manjšine.

Skupna ugotovitev 80 novinarjev iz 40 držav sveta se je glasila, da trenutna svetovna gospodarska ureditev ne odgovarja potrebam vsega človeštva; da nosi v sebi kal stalnih gospodarskih in političnih kriz in da bo potrebnih ogromno naporov, da bo lahko vsak človek razpolagal s svojo presežno vrednostjo in vsak narod s svojimi naravnimi bogastvi. Na poti k takemu razvoju pa se bodo morale prej ali slej tudi visoko razvite države odpovedati monopolom in privilegijem, ki jih trenutno še vedno imajo.

Kot smo že zapisali, sta iz Avstrije sodelovala na prireditvi v Portorožu le zastopnika Extrablatta z Dunaja ter Slovenskega vestnika iz Celovca. Živo zanimanje nekaterih udeležencev za manjšinska vprašanja pa je tudi tokrat potrdilo pravilnost sodelovanja na takih srečanjih.

Nova potrditev stikov med koroškimi in ameriškimi Slovenci

Frank Groser, predsednik Slovenske narodne podporne jednote, največje organizacije Slovencev v Združenih državah Amerike, ki je bila ustanovljena leta 1904 ter združuje danes okoli 80.000 rojakov, je tudi med svojim letošnjim bivanjem v stari domovini Sloveniji obiskal koroške Slovence. V ponedeljek popoldne je z ženo Mary v spremstvu predsednika komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja pri SZDL Slovenije Jožeta Hartmana obiskal sedež ZSO v Celovcu, kjer je goste

sprejel predsednik dr. Franci Zwitter z nadaljnimi odborniki naših organizacij. V prijateljskem pogovoru so bile izmenjane informacije o položaju Slovencev na Koroškem in v ZDA ter je bila z obeh strani izražena želja po nadaljnjem utrjevanju medsebojnih odnosov.

Zvečer pa so gostje obiskali še Kežarjeve v Št. Vidu v Podjuni, kjer so se v prijetni domači družabnosti srečali s člani ansambla „Trio Korotan s pevci“, ki je lani gostoval v Kanadi in Ameriki. Srečanja sta se udeležila tudi generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec in predsednik ZSO dr. Franci Zwitter.

ENOTNO PROTI ZAKONU ki pomeni diskriminacijo manjšin

Ob letošnjem 1. juliju, prvi obletnici manjšinske zakonodaje, ki predstavlja kričečo diskriminacijo manjšin, je prišlo v raznih predelih Avstrije do prireditev, ki so izzvenele v manifestacije skupnega boja pripadnikov manjšin in večinskega naroda za pravično rešitev manjšinskega vprašanja.

Prejeli smo poročilo o taki prireditvi na Dunaju, ki jo je v soboto

Protest KHD

tudi proti ameriškim podjetjem?

Prejšnji teden je bival na Koroškem ameriški veleposlanik v Avstriji M. Milton A. Wolf. Med drugim je obiskal tudi deželnega glavarja Wagnerja, ki je ameriškega predstavnika prosil, da bi se zavzel za to, da bi ameriška podjetja ustanovila svoje podružnice na Koroškem.

Tozadevne pobude deželnega glavarja sodijo v okvir večletnih prizadevanj pristojnih dejavnikov, da bi z naselitvijo tujih podjetij zagotovili na Koroškem stalna delovna mesta. V nekaterih primerih so ta prizadevanja rodila dobre sadove, v drugih primerih se je končalo s polomijo.

V tej zvezi bi nas zanimalo, ali bo Heimatsdienst protestiral tudi proti morebitni naselitvi ameriških podjetij, kot je to napravil v primeru Jugoslavije. Ali pa je takšna „domovinska služba v škodo domovini“ naperjena samo v eno smer?

organizirala tamkajšna Iniciativna skupina za pravice manjšin, in sicer na znanem Naschmarktu, ki je zlasti ob sobotah eden najbolj obljudenih dunajskih trgov. Dunajski slovenski zbor „Prežihov Voranc“ je zapel nekaj partizanskih pesmi, ki so med navzočimi vzbudile veliko zanimanje. V pogovorih z ljudmi se je izkazalo dvoje: da je javnost še vse premalo poučena o položaju narodnih manjšin v Avstriji in o njihovem boju za pravice ter je pri mnogih opaziti posledice šovinističnega hujskanja proti manjšinam; po drugi strani pa je tudi med pripadniki večinskega naroda vedno več takih, ki se ob pravilni informaciji solidarizirajo z manjšinami in so pripravljeni podpreti njihov boj.

Da je informativna prireditev res široko odjeknila, kaže že dejstvo, da je skupina v kratkem času prodala skoraj sto izvodov novega glasila solidarnostnega gibanja „Einheit-Enotnost“ ter številne druge publikacije o manjšinski problematiki.

V nedeljo pa so člani dunajske Iniciativne skupine za pravice manjšin obiskali industrijsko središče Gloggnitz na Nižjem Avstrijskem, kjer so na informativno-kulturnem večeru predvsem delavsko mladino seznanili z manjšinsko problematiko. Tudi ob tej priložnosti je nastopil zbor „Prežihov Voranc“ ter zapel nekaj narodnih in partizanskih pesmi. Navzoči mladinci so z zanimanjem prisluhnili izvajanjem članov skupine, ki so jim obrazložili nastanek in vsebino teh pesmi, jih seznanili s podrobnostmi sedanje protimanjšinske zakonodaje ter jim prikazali, zakaj se manjšine borijo proti takšni diskriminaciji. Eden izmed članov skupine je živo opisal položaj koroških Slovencev in opozoril zlasti na diskriminacijo na šolskem področju, kjer bi edinole obvezen dvojezični pouk za vse učence jezikovno mešanega ozemlja pomenil demokratično rešitev, ki bi pospeševala medsebojno spoznavanje in razumevanje in s tem prispevala k enakopravnemu mirnemu sožitju v korist obeh narodnosti v deželi.

Tudi na tej prireditvi so člani skupine prodali večje število solidarnostnega glasila ter med udeleženci širili informativno gradivo o manjšinah.

Podobne informativne prireditve pa so ob obletnici krivične manjšinske zakonodaje imeli tudi solidarnostni komiteji v posameznih zveznih deželah, pripadniki Komunistične zveze Avstrije ter člani drugih organizacij. Povsod je prišlo do izraza prepričanje, da z nedemokratičnimi ukrepi, ki jih izsiljujejo nemški nacionalisti, ni mogoče reševati manjšinskih vprašanj, marveč je taka vprašanja treba reševati v sodelovanju s prizadetimi manjšinami. V boju za tako reševanje in za pravične rešitve pa imajo manjšine naravnega zaveznika v demokratičnih silah večinskega naroda, kajti boj za manjšinske pravice je hkrati boj za splošno demokratizacijo v državi.

Glasbena šola v Pliberku

pionirsko delo SPD „Edinost“

V Pliberku in okolici je kulturna dejavnost naših rojakov zelo bogata. K temu razvoju doprinaša v prvi vrsti Slovensko prosvetno društvo „Edinost“, ki združuje slovenske kulturne dejavnike v Pliberku in okolici. Vsako leto pripravi vrsto kulturnih prireditev, zlasti pevskega značaja, poleg tega pa tudi odrske, folklorne in podobne nastope ter razne druge manifestacije kulturno-prosvetne dejavnosti.

V letošnji pomladi pa so pri SPD „Edinost“ pričeli s poukom glasbe in takorekoč ustanovili prvo slovensko glasbeno šolo na Koroškem. Po objavi za vpis je bilo društvo v zadregi, kajti prijavi se je toliko mladine, da niso mogli sprejeti vseh, ki bi se radi naučili kak instrument. Vendar so to omogočili 37 učencem, ki so pridno hodili k pouku. Trimesečno delo se je vsekako obrestovalo. To se je pokazalo 26. junija, ko so se mladi učenci postavili pred komisijo, ki je ocenila njihovo dosedanje delo. Njihov uspeh je bil zelo dober, saj je večina znala za prav dobre oziroma odlične ocene.

Tako šolanje ni povezano le z velikimi organizacijskimi težavami, ampak predvsem tudi s finančnimi. Društvo v Pliberku vsega tega seveda ne zmora samo, saj je tako delo odvisno od strokovnega kad-

ra. Tu je v prvi vrsti prišla na pomoč Glasbena šola z Raven na Koroškem, ki je v Pliberk pošiljala svoje glasbene učitelje. Pod vodstvom ravnatelja prof. Alojza Lipovnika so poučevali še profesorji Branko Čepin, Ivan Gradišek in Avgust Pogorevcnik. Njim gre vse priznanje in zahvala za požrtvovalno delo, ki so ga opravili izven svoje poklicne obveznosti.

Seveda pa se bo že v jeseni, ko bo glasbeni pouk zaživel, pokazalo pomanjkanje strokovnega kadra. Dejstvo je namreč, da bi tak kader moral priti iz naših vrst, finančno skrb za tako delo pa bi po členu 7 državne pogodbe morala prevzeti država. Slovenska prosvetna zveza je takoj po pričetku dela na glasbenem področju v Pliberku pri koroški deželni vladi zaprosila za primerno podporo. Iz svojih omejenih možnosti pa je društvo v Pliberku nudila kar je bilo mogoče. Zato bo treba zastaviti vse sile, da

bo delo v Pliberku in tudi povsod drugod, kjer je taka potreba, pravilno steklo. Tako bo po dolgem času prišlo vsaj do delne izpolnitve vrzeli, ki je ovirala glasbeni razvoj med koroškimi Slovenci. Možnosti za tako delo so deloma že dane, saj nekaj naših ljudi deluje v okviru deželne glasbene šole. Taki bi lahko takoj pričeli poučevati glasbo med slovensko mladino.

Uspeh v Pliberku brez dvoma daje osnovo za ustanovitev slovenske glasbene šole. To bodo potrdili tudi vsi starši, ki so z navdušenjem prisluhnili svojim otrokom, ki so z velikim ponosom pokazali, kaj so se naučili od februarja do konca junija. V imenu staršev se je učiteljem z Raven zahvalil ravnatelj Herman Germ, ki je bil navdušen nad uspehom. Zahvalo pa je izrekel tudi predsedniku SPD „Edinost“ v Pliberku Jošku Hudlu, ki je bil pobudnik in organizator prvega glasbenega pouka v Pliberku.

Prva skupina učencev „glasbene šole“ v Pliberku s svojimi učitelji

Manjšinska TV

Predvidoma 15. septembra letos bo začel televizijski studio Novi Sad oddajati poseben program v madžarskem jeziku za pripadnike madžarske narodnosti v Sloveniji. Pozneje, ko bo adaptiran posebni studio v Lendavi, pa bodo polurne oddaje iz življenja madžarske narodnosti pripravljali v njem.

Tako bo tudi madžarska narodnost v Sloveniji dobila možnost, da preko televizijskih ekranov sprejema oddaje v svojem materinem jeziku, medtem ko je za italijansko narodnost tozadevno že dalj časa poskrbljeno, saj TV studio v Kopru že leta uspešno oddaja spored tudi v italijanski.

Ta prizadevanja vsekakor odražajo bistveno drugačen odnos do manjšin in njihovih potreb, kot to doživljamo v Avstriji in posebej na koroškem kjer nacionalistična zastupljenost ne preprečuje le lasne oddaje za manjšine, marveč celo skuša mejo zapreti pred razvojem sodobne tehnike, kot kaže donkihotski boj proti pretvorniku na Peči.

Tradicionalni seminar

slovenskega jezika, literature in kulture

V Ljubljani se je ta teden začel 14. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, namenjen tujim slavistom, prevajalcem, znanstvenim delavcem, študentom ter pedagogom, ki se ukvarjajo s slovenščino kot raziskovalci jezika, slovenske literature in kulture. Letošnje prireditve na filozofski fakulteti ljubljanske univerze se udeležuje rekordno število udeležencev iz 20 držav, med katerimi so močno zastopani tudi zamejski Slovenci iz Avstrije in Italije.

Organizatorji so za štirinajstdnevno delo seminarja spet pripravili vrsto zanimivih predavanj, v katerih priznani strokovnjaki govorijo o različnih področjih iz slovenske narodne in literarne zgodovine ter o vprašanjih slovenskega jezika. Poleg tega nudi prireditve tudi dovolj priložnosti za medsebojno spoznavanje in izmenjavo izkušenj, kar je spričo udeležbe z vseh celin sveta vsekakor zanimivo in koristno. Ne nazadnje pa imajo udeleženci tudi možnost, da spoznajo razne zanimivosti, kot je med drugim strokovna ekskurzija v Župančičevo Vinico.

Umetnostni zakladi Jugoslavije

Tak je naslov serije 13 barvnih dokumentarnih filmov, ki jih je v ponedeljek in torek predvajala aula slovenica v Celovcu. Posneti so bili ob priliki velike razstave umetnosti na ozemlju Jugoslavije v Parizu leta 1971. Pri izdelavi filmov so sodelovali znani strokovnjaki s področja likovne umetnosti. Prikazani so vsi najvažnejši slogi, pri izbiri spomenikov pa smatelji niso imeli vedno najsrečnejše roke; mnogi pomembni in značilni objekti so se jim izmuznili iz rok.

Že zgoraj omenjena razstava, ki jo je pripravil danes že pokojni akademik dr. France Stele, je pomenila za umetnostno razvajeni Pariz pravo presenečenje. Občinstvo, ki je bilo navajeno velikih razstav egipčanske, mezopotamske, antične umetnosti, kar ni moglo verjeti, da so se za njih na tako malo poznanim teritoriju ohranili, ali bolje rečeno, nastali umetnostni spomeniki take vrednosti. Zaradi velikih težav, ki spremljajo tako obsežno razstavo, je bila ta prenešana samo še v Sarajevu.

Na jugoslovanskem ozemlju se najdejo prvi sledovi civiliziranega življenja v šestem tisočletju pr. n. št. V teku časa so se menjale različne kulture, ki so obsegale večje ali manjše dele ozemlja; pomikala so se različna ljudstva, ki so vsa pustila svoje sledove v bolj ali manj vidnih oblikah. Kulturni razvoj je potekal odvisno od zemljepisnih, političnih, verskih in etničnih vplivov in zapustil bogato in raznovrstno dediščino kulturnih spomenikov.

V filmu, ki prikazuje neolitiko — kameno kulturo, prevladujejo posnetki najdb iz Lepenskega vira. Tu so 1967 ob gradnji elektrarne na Donavi našli ostanke naselja in med stanovaljskimi prostori kose pečena, ki jih je neznan umetnik spreminil v podobe svojih sstanovalcev. Za Lepenski vir težko najdemo primerjavo v evroazijskem prostoru. Glave imajo značilne poteze ljudi — rib, naturalizem se meša z ekspresionističnimi potezami. Prav presenetljiva značilnost omenjene dobe je prevlada gline. Pri keramiki, ki je delana že brez lončarskega kolesa, pride do izraza bogastvo linearnega okrasa. Za številne majhne kipe pa težko določimo njihovo osnovno funkcijo — kultno t. j. versko, ali uporabno.

Doba kovin je tesno povezana z Iliri in Kelti. Obe ljudstvi sta zapustili številne sledove v utrjenih graditvah ali v gomilah z mnogimi dodatki. Posebno značilna je situlska umetnost, ki je obsegala v širšem celotni prostor Vzhodnih Alp. Enkratni primer so zlate maske iz Trebeništa pri Ohridu, ki naj bi varovale umrle pred hudimi duhovi.

Doba antične umetnosti je prikazana z nekaterimi izbranimi spomeniki

rimске umetnosti. Prav v času rimske oblasti se na celotnem ozemlju izoblikuje enoten kulturni prostor. Ohranjeni so številni primeri plastike, nagrobniki, ostanke rimskih urbanih naselij, mozaiki, največji kompleks pa predstavlja Dioklecijanova palača v Splitu.

Rimski svet se je zrušil s preseljevanji narodov. Uporabni predmeti številnih nomadskih narodov predstavljajo sestavni del celotnega umetnostnega prikaza. Tudi iz same zgodnje naselitve Slovanov imamo lepe primere njihove uporabne umetnosti. Film o zgodnjem srednjem veku daje še poseben poudarek starobruški umetnosti. Njen višek pomeni tudi višek politične tvorbe. Tu je cerkev sv. Donata v Zadru, lepi so primeri pletenaste ornamentike s prvimi primeri figuratike — podobami domačih vladarjev in verskimi prizori.

Prav razkošen je prikaz bizantinske umetnosti v Srbiji, Makedoniji in Črni gori. To so številni samostani kot primeri arhitekture, stenskega slikarstva, ikon in rokopicov, kar je že

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na tradicionalno

5. POLETNO NOČ

ki bo v soboto 8. julija 1978 s pričetkom ob 20. uri pri kopaljšču (Bad Espresso) v Železni Kapli - ob vsakem vremenu. Zabaval in igral bo ansambel „Korali“ Obiskovalcem bodo med drugimi na voljo izbrane specialitete na žaru in domače jedi.

Prisrčno vabljeno!

vse postalo pojem v svetovni umetnostni zgodovini. Poseben film obravnava samo nagrobnike — stečke iz Bosne in Hercegovine. Zanimivi so še posebej zaradi vsaj delnega vpliva bogomilske vere na njihov nastanek. Nasprotje bogati krščanski figuratiki predstavlja islamska umetnost. Zastopana je v urbanizmu, arhitekturi, kaligrafiji in vsakdanjih predmetih.

Filmi o velikih evropskih slogih romaniki, gotiki, renesansi, poskušajo prikazati njihove glavne spomenike. Manj je to mogoče trditi za prikaz baroka, kater pogrešamo večino najbolj znanih predmetov. Moderno umetnost prikazuje obdelava slikarstva 20. stoletja in še posebej naivne umetnosti. Sploh lahko rečemo, da predstavljajo filmi enkratni prikaz umetnostnega razvoja na tleh današnje Jugoslavije.

TONE ZORN

Manjšinsko vprašanje in jugoslovansko-avstrijski odnosi

Posebej je v Avstriji odmevalo Ribičičevo opozorilo, po katerem je del Slovencev, živčev v Avstriji, še vedno deležen diskriminacijskih postopkov, med katerimi je — kot je poudaril — največji, najbolj grob in najbolj nehuman dogovor treh avstrijskih strank o preštevanju manjšine. Temu se manjšina upira, saj bi jo „tak akt nasilja preko noči postavil v brezpraven položaj na velikem delu slovenskega narodnostnega ozemlja in brez varstva njenih elementarnih, kulturnih, jezikovnih in drugih pravic.“ Ribičič je tudi podčrtal, da bo „manjšina pri svojem upravičenem odporu proti taki reviziji državne pogodbe tudi naprej imela našo polno podporo“. In končno je naglasil, da tak postopek „ne rešuje nobenega odprtih problemov manjšinskega varstva, ampak, nasprotno, ustvarja na naši meji žarišče nemira in to v času, ko vsi evropski narodi in države težijo k izpolnjevanju duha helsinške konference po primeru bilateralnega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo.“¹¹⁴

O istem vprašanju je čez nekaj dni govoril tudi generalni sekretar predsedstva izvršnega komiteja CK ZKJ Stane Dolanc. Iz njegovega govora naj povzamemo stališče, da je Jugoslavija proti nameravanemu „popisu naših manjšin v Avstriji, ne zato, ker bi bili proti popisu prebivalstva nasploh — saj prebivalstvo popisuemo tudi mi, prav tako kot vse druge države — marveč zato, ker menimo, da vprašanje pravic narodnostnih manjšin ne more biti zasnovano na njihovem popisu, da številčno sta-

nje manjšin ne more biti merilo zagotavljanja njihovih narodnostnih pravic.“ Dolanc je izrazil upanje, da „bodo to v sosodnji Avstriji nasploh spredvideli in da to vprašanje ne bo več kamen spotike v sicer dolga leta dobrem sodelovanju.“¹¹⁵

Očitno so bile Dolancove besede zlasti naslovljene na avstrijskega kanclerja Kreiskega, ki je v prihodnjih dneh (28. do 30. decembra) neuradno obiskal Jugoslavijo, kjer ga je na Brdu pri Kranju sprejel tudi predsednik Tito. Še pred tem pa se je Kreisky pogovarjal s članom predsedstva SFRJ Edvardom Kardeljem.¹¹⁶ Kot se je izvedelo, je bila tema pogovorov vrsta vprašanj mednarodnega in dvostranskega značaja, predvsem pa tista, ki se navezujejo na odprta vprašanja iz avstrijske državne pogodbe, med njimi seveda tudi napovedano „štetje posebne vrste“.¹¹⁷

Ko je avstrijska tiskovna agencija poročala o Kreiskyjevem obisku, je značilno obšla manjšinsko vprašanje ter v skladu s težnjo avstrijskega kanclerja izpostavila gospodarske odnose obeh držav ter njuno nastopanje na tretjih tržiščih.¹¹⁸ S stališča odprtga manjšinskega vprašanja pa je imel v Avstriji v tej zvezi omevnost komentar lista Narodna armija, po katerem je pri razgovoru Tito-Kreisky šlo predvsem za zagotovitev jezikovnih, kulturnih in drugih pravic jugoslovanskih manjšin v Avstriji. To je po mnenju lista toliko bolj razumljivo, ker manjšinsko vprašanje vse od konca vojne obremenjuje jugoslovansko-avstrijske od-

nose. Podčrtano je bilo opozorilo, da jugoslovansko zavračanje „štetja posebne vrste“ ne pomeni vmešavanja v avstrijske notranje zadeve, ampak načelno stališče jugoslovanske politike, poleg tega pa pravice obeh manjšin niso pogojene s številčnostjo prizadetega prebivalstva. Avstrijski tisk je tudi naglasil zaključek komentarja, po katerem bi ureditev manjšinskega vprašanja omogočila izboljšanje medsebojnih odnosov tudi na drugih področjih.¹¹⁹

Z obiskom Kreiskega je bila vsekakor presežena dotlej najnižja točka v jugoslovansko-avstrijskih odnosih, pogojena z avstrijsko manjšinsko politiko. Kot pozitivno dejstvo je jugoslovanska stran tudi to pot poudarila avstrijsko pripravljenost urediti manjšinsko vprašanje, pri čemer je še posebej opozorila na Kreiskyjevo izjavo po vrnitvi na Dunaj, da je „nedvoumno naša (avstrijska) krivda, da manjšinska določila niso izpolnjena“. Glavni urednik Tanjuga je tudi menil, da jugoslovanska javnost s pozornostjo pričakuje pričetek urejanja manjšinskega vprašanja. Med drugim je opozoril, da bi pomanjkanje dobre volje pri tem urejanju pripeljalo do novih jugoslovanskih „nezaupanj in sumničenj“ ter poudaril, da je „zato nemudoma treba odstraniti vsa odprta vprašanja z dnevnega reda radi celovitosti jugoslovansko-avstrijskega sodelovanja ter skupnega pristopa k politiki medsebojnega sosedstva“.¹²⁰

Jugoslovanski zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minič je pa je ob tej priložnosti znova opozoril, da je za Jugoslavijo pogojevanje koroškega manjšinskega vprašanja s „štetjem posebne vrste“ nesprejemljivo; poudaril je, da bi imela izvedba takega postopka za posledico ustrezen jugoslovanski nastop. Naglasil je, da ima manjšinsko vprašanje primarno mesto v jugoslovansko-avstrijskih odno-

sih. Glede „težav“, ki da jih ima avstrijska vlada pri izpolnjevanju določil državne pogodbe, pa je Minič dejal, da ima Jugoslavija tozadevno sicer razumevanje, vendar radi tega ne more odstopiti od svojih stališč.¹²¹

Jugoslovanska opozorila je potrdil tudi kancler Kreisky z opozorilo, da so Jugoslovani med razgovori na Brdu z vso odločnostjo poudarili, da se uresničitev državne pogodbe ne bi smelo povezovati s „štetjem posebne vrste“. V izjavi, dani slovenskim občilom, je tudi dejal, da „ne verjame“, da bi bil v napovedano manjšinsko zakonodajo zapisan odstotek pripadnikov manjšine kot pogoj za uveljavitev pravic.¹²²

Na videz pomirljive izjave Kreiskega pa niso mogle ovreči kritičnega pogleda Jugoslavije na napovedane (proti) manjšinske ukrepe. Na to še posebej kaže izjava namestnika zveznega sekretarja za zunanje zadeve Lazarja Mojsova, ki je ob isti priložnosti dejal, da omenjena Kreiskyjeva izjava sicer opravičuje določeno mero optimizma, pa tudi to, da se na avstrijski strani zavedajo, da je problem manjšin in izvajanje državne pogodbe glavni problem na poti vsestranskega napredovanja odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo. „Vendar pa nikdar nisem preveč dajal na razne izjave in tega tudi ne delam sedaj — je naglasil Mojsov — kajti izkušnje iz naše politične in diplomatske prakse nas učijo, da moramo bolj verjeti dejanjem kot izjavam.“

(Dalje v prihodnji številki)

114 Delo, 5. december 1975, št. 282.

115 Prim. Delo, 30. december 1975, št. 296.

116 Kärntner Tageszeitung, 30. december 1975, št. 296.

117 Glej op. 37.

118 Npr. Arbeiter Zeitung, 1. januar 1976, št. 1.

119 Neue Zeit, 11. januar 1976, št. 8.

120 Medjunarodna politika, 16. januar 1976.

121 Arbeiter Zeitung, 1. februar 1976, št. 26.

122 Prim. Delo, 6. februar 1976, št. 30.

BLATO PRI PLIBERKU:

Trideset let Slovenske športne zveze na Koroškem

Slovenska športna zveza je v soboto 1. julija veličastno obhajala 30-letnico svojega obstoja, veličastno predvsem zaradi tega, ker je v okviru te slovesnosti organizirala množičen štafetni tek po ozemlju, kjer živimo in delujemo koroški Slovenci. Da je SSZ organizirala ta tek ravno 1. julija ni naključje. Tega dne lanskega leta je avstrijska vlada sprejela zakon o narodnih manjšinah in ker se ne strinjamo s tem zakonom smo ob 30-letnici organiziranega slovenskega športa

pozdravila štafeta, ki je startala v Gospej sveti in katero je organiziral Solidarnostni komite za pravice manjšin. V vasi Podjuna se je pridružila štafeta, ki je prihitela iz Sel in Železne Kaple, pred Blatom pa se je pridružil nosilec štafete palice z Djekš. Naj še povemo, da je v okviru štafetnega teka, ki je trajal dobrih devet ur, sodelovalo okrog 250 tekačev, ki so pretekli 235 km poti in da takšne štafete sploh še ne pomnimo na Koroškem. Najmlajši udeleženec štafete je bil

eno leto boja proti zakonu o narodnih manjšinah.

Štafetne palice so tekači na Blatu slovesno predali prvemu predsedniku takratne Slovenske fizikturne zveze dipl. inž. Franciju Zwitterju, ki danes živi v Ljubljani. Kot nekdanji pionir organiziranega športa na Koroškem je navzoči mladini zaželel, da bi štafetno palico predajala v pravem slovenskem duhu iz roda v rod.

Pred prihodom štafete so naši najmlajši in mladina imeli razna tekmovalja in sicer v veselem deseteroboju, v polževski kolesarski dirki, nihalni štafeti, tekmovalju s konjički, streljanju enajstmetrovk in metanju žoge v koš, vmes pa je igrala odlična pihalna godba DPD „Svoboda“ iz Postojne. Ta nadvse privlačni in zabavni program so pripravili profesorji slovenske gim-

Tekoč štafete teče skozi Brdo pri Šmohorju v Ziljski dolini

na Koroškem izvedli štafeto tudi iz protesta proti temu zakonu, ki mimo slovenske narodne skupnosti in mimo vseh manjšin v Avstriji skuša reševati narodnostna vprašanja. To je med drugim povedal in poudaril predsednik SSZ Danilo Prušnik ob prihodu štafete na zgodovinska tla koroškega slovenskega športa na

star komaj pet let in je tekkel na odseku Gospa sveta—Kožentavra. V Kožentavri se je udeležil štafete tudi neki nemški gost iz Hanovra in tako pokazal, da je človek brez predsodkov. Prave športne rekorde pa sta postavila Zeichen Kristijan s Kostanj, ki je v rekordnem času pretekel pet kilometrov proge in to

Prvi predsednik SSZ Franci Zwitternik

nazije v Celovcu Milan in Maja Kupper ter Tone Malle.

Po prihodu štafete in pozdravu predsednika SSZ Danila Prušnika

Prihod tekačev štafete na Blatu pri Pliberku

Blatu, kjer se je pred 30 leti odvijal podoben športni praznik.

Vsaka zdrava dejavnost, ki se odvija v okviru manjšin, je narodno-obrambnega značaja. Tako je tudi s slovenskim športom na Koroškem. Z izvedbo štafete smo ho-

Predaja štafetne palice

teli prikazati, da Slovenci ne živimo samo tam, kjer je Avstrija blagovolila dati nekaj dvojezičnih krajevnih napisov, marveč tudi tam, kjer je potekala štafeta. Glavna proga je namreč vodila z Brda pri Šmohorju v Ziljski dolini do Blata pri Pliberku, kateri so se pridružile še stranske proge. V Bistrici v Rožu se je priključila štafeta s Kostanj in Gur. V Kožentavri je glavno štafeto

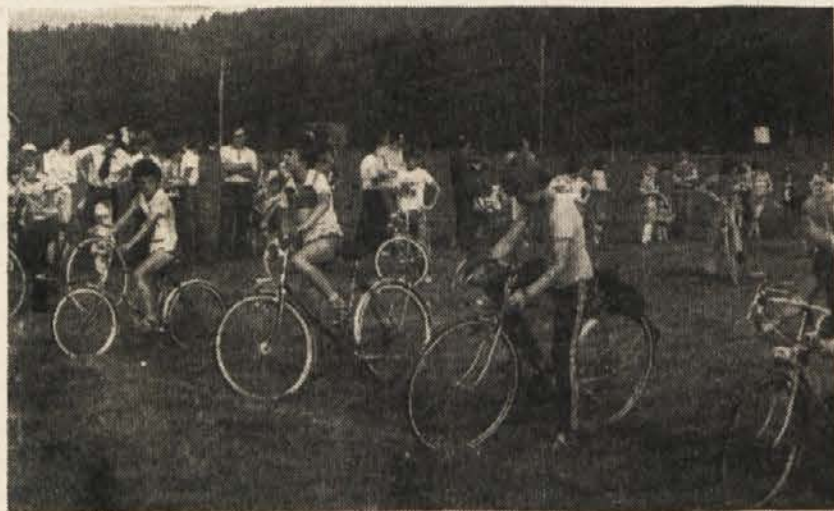

Pot je vodila štafeto tudi skozi Bistrico v Rožu

deloma celo po hribu navzgor ter Reichman Hanzi iz Zeluč, ki je pretekel 12 kilometrov pa bi jih še več, če se ne bi uprli sotekači, ker so bili prikrajšani pri teku. Na posebno originalen način je bila predaja štafetne palice Solidarnostnega komiteja za pravice manjšin, ki je bila nekoliko večja od ostalih in votla, v njej pa je bil zvit prvi izvod časopisa „Einheit“, ki ga izdaja gibanje avstrijskih solidarnostnih komitejev in ki je izšel prav 1. julija pod motom: 1977-1978,

ter govoru tajnika Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Wieserja, ki ga objavljamo posebej na prvi strani, se je začel kulturni program, ki je vseboval koncert že omenjene godbe na pihala iz Postojne, nastop deklet z jazz gimnastiko, ki ga je pripravila prof. Maja Kupper ter nastop fantov s telovadnimi vajami pod vodstvom prof. Milana Kupperja. Za prijetno zabavo je poskrbel še Oto Pestner z New Swing kvartetom ter zabavni ansambel

(Dalje na 8. strani)

Tekmovalje v polževski kolesarski dirki na Blatu

POVEŽITE DOPUST Z VAŠO NADALJNJO IZOBRAZBO!

Razpis seminarjev v poletnih mesecih

Slovenska prosvetna zveza razpisuje v letošnjem poletju različne seminarje, ki služijo izpopolnjevanju naših strokovnih kadrov na prosvetnem področju. Seminarje vodijo priznani strokovnjaki Zveze kulturnih organizacij Slovenije.

Razpored seminarjev:

SEMINAR ZA REŽISERJE IN MENTORJE PIONIRSKIH IN MLADINSKIH GLEDALIŠKIH SKUPIN
od 10. do 15. julija v Kopru in istočasno

NADALJEVALNI SEMINAR ZA REŽISERJE GLEDALIŠKIH SKUPIN

od 10. do 15. julija 1978 v Kopru

Ni nam treba posebej poudarjati potrebe takšnih seminarjev, kajti pri prosvetnem udejstvovanju nam manjka ustreznih strokovnih sodelavcev, ki bi pospešili kvaliteto rast kulturnih dejavnosti naših prosvetnih društev.

Podrobnejše informacije dobite na sedežu Slovenske prosvetne zveze v Celovcu, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50.

VSE STROŠKE BIVANJA NA SEMINARJU KRIJE SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA.

Program seminarjev poteka vsak dopoldan, tako, da imajo seminaristi možnost popoldneve izkoristiti za kopanje v morju.

TOREJ IZKORISTITE EDINSTVENO MOŽNOST — POVEŽITE VAŠ DOPUST Z IZBOLJŠANJEM VAŠEGA ZNANJA!

P. S.: Iščemo še ljudi, ki bi bili pripravljene delovati v okviru lutkovne skupine. Lutkovna skupina SPZ bo v mesecu avgustu na skupinskem seminarju naštvudirala posebno lutkovno igro. Prijave pravitako na naslov SPZ.

Uporaba slovenščine onemogočena

Čeprav se avstrijske oblasti pred svetovno javnostjo rade pohvalijo, da imajo manjšine v Avstriji vse pravice — pri tem se sklicujejo na razne odredbe in zakone zlasti na zakon o narodnih manjšinah — moramo pa resnici na ljubo ugotoviti, da temu ni tako. Kaj pomagajo še tako lepi zakoni, če se jih pa ne izpolnjuje.

Ze večkrat smo poročali, kako reagirajo avstrijske oblasti, če se koroški Slovenec posluži slovenščine v uradih ali pred uradnimi osebnostmi. Po navadi smatrajo uporabo slovenščine kot provociranje. Zgodilo pa se je že tudi, da so naše ljudi ozmerjali in po štari navadi gonili čez Karavanke. V torek 27. junija smo na ljubeljskem mejnem prehodu spet doživeli primer diskriminacije koroškega Slovenca. Franci Šmid, ki se je s šestletnim sinom vračal iz Slovenije preko Ljubelja domov, je na mejnem bloku želez, da se obmejne formalnosti opravijo v slovenščini. Kot po navadi tudi tokrat ni bilo na bloku tistega uradnika-tolmača, tako da bi bilo treba čakati nanj tudi več ur. Ko je Šmid uradnike opozoril, da je slovenščina po členu 7 avstrijske državne pogodbe enakopraven jezik, so ga kratkotalo zavrnili, da naj ne provocira. Ker je bil mali šestletni sin zaradi navzočnosti uniformiranih carinikov že ves prestrašen, se je Šmid pod pritiskom razmer udal v usodo, češ da je zaradi otroka prisiljen popustiti krivici, ki se mu dela. Tega ponižanja pa še ni bilo dovolj,

za nameček so ga še poučili, da so si vse kar je on govoril zabeležili in mu zagrozili, če se bo še v bodoče tako obnašal (zahteval slovensko uradovanje), da bo imel še velike sitnosti. Šmidov sinko, ki je mislil, da bodo očeta zaprli, je bil tako prestrašen, da ga je oče mogel potolažiti šele v Celovcu. To je eden številnih primerov, ki dokazujejo, kakšne sitnosti imaš, če se poslužiš pred uradnimi osebnostmi slovenščine.

Po enem letu veljavnosti zakona o narodnih manjšinah, ki ga Avstrijci povečujejo kot najboljšega v Evropi, se položaj naše narodne skupnosti ni nič spremenil — slej ko prej je uporaba materinega jezika onemogočena. Med besedami in dejanji je še vedno globok prepad.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI IN NARODNIH PLESOV

v petek 14. julija 1978 ob 20. uri na Breznikovem campu ob Zablatskem jezeru.

Sodelujejo: Folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Zel. Kaple, ansambel „Korotan“ s pevci in mešani zbor SPD „Danica“

Vašega obiska se veselijo pevke in pevci.

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI IN FOLKLORE

v nedeljo 16. julija 1978 ob 20. uri pri Rutarju v Žitari vasi

Sodelujejo: moški in mešani zbor SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Zel. Kaple in moški zbor našega društva Ljubitelji in prijatelji slovenske pesmi in narodnih plesov prisrčno vabljeni!

Odbor

SPZ obvešča

Likovna kolonija „Vuzenica 78“ bo letos med 20. in 26. avgustom. Mladi likovniki se bodo letos urili večin grafike, seveda pa bo med bivanjem v Vuzenici ob Dravi tudi dovolj časa za izlete in kopanje. Tako bodo imeli priložnost nekaj lepega ustvariti in kot spomin prnesti s seboj domov. Udeleženci kolonije naj bi bili stari vsaj 9 let. Navzgor ni omejitve, vendar običajno sprejemamo udeležence do 20. leta starosti. Prijave so možne do 31. julija pri Slovenski prosvetni zvezi, Gasometergasse 10, Celovec (tel. 0 42 22 - 32 5 50).

Avstrijska manjšinska zakonodaja

pomeni grobo kršitev mednarodno-pravnih obveznosti, ne pa izpolnitve člena 7 državne pogodbe

● Dr. Petrič, vem, da se že leta bavite z narodnostnim vprašanjem in da ste o tem že leta pisali. Zakaj ste se lotili takega sintetičnega dela!

Res me že od študentskih let zanima narodnostna problematika. Kot profesorja mednarodnega prava me seveda še posebej zanimajo mednarodno-pravni vidiki narodnostne problematike. Pri nas je doslej edino monografsko študijo o mednarodnopravnem varstvu manjšin napisal I. A. Pržič — pred skoraj pol stoletja — in torej že dolgo ni več uporabna. Na zahodu je po vojni sicer izšlo nekaj takih študij (Claude, Moden, Bagley, Balogh, Duparc, Macartney idr.), ki pa so seveda vse meščansko obarvane. Slovenci se bolj kot marsikateri drug narod srečujemo s konkretnimi narodnostnimi problemi in še kako je potrebno, da se pri utemeljevanju naših zahtev poslužujemo mednarodnega prava, to je, da naše zahteve znamo utemeljevati s pravom. V mednarodnem pravu imamo danes več splošnih konv. in deklaracij, ki so predvsem plod prizadevanj v OZN in ki posredno ali neposredno zagotavljajo pravice pripadnikov narodnih manjšin. Številni mednarodni organi danes obravnavajo tudi manjšinsko problematiko. Še več, danes že obstoje ali se rojevajo postopki pred mednarodnimi organi, ki naj bi zagotavljali tudi spoštovanje manjšinskih pravic. Vse to pa je še premalo znano in proučeno. To bi bili glavni razlogi, da sem se lotil tega dela. Seveda me je pri tem vodila želja, dati svoj skromen intelektualni prispevek tiščletnemu boju slovenskega naroda, točneje njegovih delov, naših zamejcev, za obstoj, za njihove pravice.

● V svoji knjigi razpravljate tudi o pojmu narodna manjšina. Ali mislite, da bi morale rešitve za odprte probleme narodnosti izhajati iz nekaj splošnih načel ali iz vsake situacije posebej?

Narodnostno ali manjšinsko vprašanje se danes v svetu kaže v zelo različnih, pestrih pojavnih oblikah. Vzemimo kot primer samo Italijo, kjer je težko v docela iste kalupe stlačiti problematiko n. pr. Slovencev, Furlanov, Okcitanecv, Južnih Tirolcev, Francozov, Ladincev, Hrvatov v dolini Molise, da nekaterih drugih ne omenjam. Še zlasti je obilo različnosti, če se ozremo na izvenevropska območja, kjer se narodnostno vprašanje kaže pogosto v nam docela tujih razsežnostih. Zato je doslej tudi bilo toliko nepremostljivih težav pri prizadevanjih za definiranje pojma narodna manjšina. Iz povedanega bi sledilo, da je vsako narodnostno vprašanje treba reševati v njegovi konkretnosti.

Vendar, neka temeljna izhodišča pa so vendarle skupna in ta je najti prav v mednarodnem pravu. To pa je zlasti, da je treba zagotoviti obstoj in razvoj vsem narodnostnim skupnostim, da je potrebno odpraviti vsakršno diskriminacijo, da je prav zato, da bi se zagotovila enakopravnost, potrebno v prid manjšinskih skupnosti in njihovih pripadnikov podvzemanj posebne, konkretnim okoliščinam ustrezne varstvene ukrepe. Tudi znotraj posamezne države je manjšinskim skupnostim potrebno zagotavljati načeloma enake pravice, konkretno uresničevanje pravic pa bo seveda odvisno od konkretnih okoliščin.

● Ne zaostaja morda pozitivno pravna normativa na mednarodnem in državnem področju za resničnimi potrebami, zahtevami in razvojem narodnosti?

Pravna regulativa položaja na-

rodnosti se resda razvija počasi in mukotrпно na mednarodni ravni pa tudi v večini posameznih držav. In pogosto se še tista pozitivno pravna določila, ki so že nastala, skušajo čimbolj restriktivno tolmačiti. Vendar to ne pomeni, da nimamo danes v mednarodnem pravu — in to sem skušal pokazati v svoji knjigi — kar solidne pravne osnove za uveljavljanje narodnostnih pravic. Zaostajanje pozitivno pravne regulative na mednarodni ravni se kaže predvsem v dveh smereh. Ni se še v zadostni meri uveljavila zaščita narodnostnih skupnosti kot takih, pretežno imamo opraviti le z — si-

Trstu. Naj omenim, da je v postopku za sprejem v OZN osnutek posebne deklaracije o pravicah narodnosti, ki ga je predlagala Jugoslavija in ki bo, če bo oziroma ko bo sprejet, pomenil velik korak naprej v razvoju mednarodnega varstva pravic narodnih manjšin prav v tej smeri.

● Kako gledate na možnosti rešitve slovenskih manjšinskih problemov; ali so sedanji pravni instrumenti v Avstriji in Italiji dovolj elastični, da bi bile možne rešitve v smislu manjšinskih zahtev?

Vidite, s tem je takole. Če obstoji politična volja v neki državi, je tu-

Pri mariborski založbi Obzorja je pred kratkim izšla zajetna knjiga z naslovom „Mednarodno varstvo narodnih manjšin“. Avtor je dr. Ernest Petrič, prof. za mednarodne odnose na fakulteti za politične vede, sociologijo in novinarstvo v Ljubljani. Kot pisec številnih člankov in razprav o manjšinski problematiki in o vprašanih mednarodnih odnosov je dr. Petrič znan strokovnjak. Zato bo gotovo tudi njegovo sedanje znanstveno delo s področja manjšinskega varstva vzbudilo široko zanimanje, posebno ker gre za eno redkih tovrstnih del, nastalih izven območja zahodne Evrope in kot tako osvetljuje problematiko enkrat z druge strani.

V svoji knjigi je avtor prikazal zgodovinski nastanek in razvoj mednarodnega manjšinskega varstva in ustreznih pravnih norm. Analiziral je tozadevna prizadevanja tako za časa nekdanjega Društva narodov kakor še posebej v današnji dobi Združenih narodov. Podrobno je opredelil pojme narodnosti in narodne manjšine, zlasti pa se je osredotočil na nekatere konkretne primere manjšinske problematike, pri čemer je posebno pozornost posvetil položaju in problemom slovenske narodne skupnosti v Avstriji in Italiji. V tem okviru je temeljito obdelal tudi področje člena 7 avstrijske državne pogodbe ter na osnovi znanstvene analize prišel do ugotovitve, da dosedanja avstrijska izvedbena zakonodaja nikakor ne predstavlja izpolnitve tozadevnih določil avstrijske državne pogodbe, marveč nasprotno pomeni grobo kršitev mednarodnopravnih obveznosti Avstrije.

Ker so zanimive tudi za nas in naše razmere, ponatiskujemo iz Primorkega dnevnika misli, ki jih je dr. Petrič nanizal o svoji knjigi v razgovoru s Karlom Šiškočičem, ravnateljem Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu.

cer tudi pomembnimi — pravicami posameznika. In ni še dovolj uveljavljeno spoznanje, da ne zadostajo predvsem pravice v jezikovni in kulturni sferi, temveč, da je še kako pomembna zaščita pravic narodnosti v ekonomski in socialni sferi življenja. Toda postopno se ta spoznanja utirajo v mednarodno življenje. Pomembni koraki v to smer so bili storjeni prav na Tržaškem. Mislim zlasti na mednarodno konferenco o manjšinah v

di brez obsežnih pravnih instrumentov moč ustrezno reševati manjšinske zahteve. Takrat pravne garancije niso posebej pomembne. Če pa je manjšina v položaju — in tako je v Avstriji pa tudi v Italiji — ko si mora stalno prizadevati za svoje pravice, so seveda pravna zagotovila še kako pomembna. Mislim, da je zlasti čl. 7 avstrijske državne pogodbe dobra osnova za zagotovitev položaja slovenske manjšine v Avstriji. To pa seveda

DR. ERNEST PETRIČ:

Mednarodnopravno varstvo narodnih manjšin

Nekaj naslovov iz vsebine:

● **Mednarodnopravno varstvo manjšin do leta 1945:** Razvoj manjšinskega varstva do leta 1918 — Društvo narodov in varstvo manjšin — Vsebina manjšinskih pravic v okviru varstva manjšin Društva narodov — Postopek za zaščito manjšinskih pravic — Ocena varstva manjšin Društva narodov — Ali mednarodnopravne obveznosti o odnosu do manjšin iz obdobja Društva narodov še veljajo?

● **OZN in manjšine:** Izhodišča OZN do varstva narodnih manjšin — Organi OZN, v katerih je možna obravnavanje narodno-manjšinske problematike — Mednarodni akti, sprejeti v OZN — Dvostransko mednarodnopravno urejanje manjšinskih vprašanj po II. svetovni vojni — Bodoča vloga OZN za mednarodnopravno varstvo manjšin.

● **Narodna manjšina in manjšinske pravice:** Opredelitev pojma „manjšina“ — Opredelitev manjšinskih pravic.

● **Norme in načela mednarodnega prava o pravicah manjšin in njihovih pripadnikov:** Viri mednarodnopravnega varstva manjšinskih pravic — Opredelitev pogodbenih virov mednarodnopravnega varstva manjšin — Prepoved genocida — Prepoved deportacij — Načelo mednarodnega prava o pravicah narodov do samoodločbe — OZN in varstvo človekovih pravic — Čl. 27 konvencije OZN o državljanstvih in političnih pravicah — Mednarodno regionalno varstvo človekovih pravic — Mednarodno varstvo človekovih pravic in notranja pristojnost držav — Postopki za uresničevanje mednarodnih konvencij o človekovih pravicah — Mednarodnopravna prepoved diskriminacije —

še zdaleč ne velja za zakone, ki so jih v Avstriji doslej sprejeli za izvajanje določil čl. 7 avstrijske državne pogodbe in katerih očiten namen je bil skržiti pravice iz čl. 7 državne pogodbe. Suma summarum ti zakoni pomenijo grobo kršitev mednarodno-pravnih obveznosti Avstrije iz čl. 7 državne pogodbe in seveda niso ustrezna osnova za rešitev manjšinskih zahtev. Naj omenim, da sem to brez velikih težav pokazal v svoji knjigi.

Osimski sporazum tako rekoč poziva stranki pogodbenici, torej tudi Italijo, da sprejme v sferi notranjega prava ukrepe v prid slovenske manjšine. Po tem, ko je formalno Posebni statut nehal veljati, tudi na Tržaškem ni več ustrezne pravne regulative, ki bi dovolj jasno zagotavljala manjšinske pravice, neglede na to, da se je tudi prej pogosto postavljala pod vprašaj izvršljivost določil Posebnega statuta. Torej ne moremo govoriti, da bi v Italiji že imeli opraviti s pravnimi instrumenti, ki bi omogočali rešitve v smislu zahtev manjšine. Sprejem takih instrumentov je ne le nuja, temveč iz duha osimskega sporazuma izhajajoča obveznost.

● Ali je osimska pogodba dobra podlaga za optimalno rešitev slovenskih problemov v Italiji?

Temeljni namen osimske pogodbe ni bila ureditev manjšinskega vprašanja. Vendar je v tej pogodbi, v zvezi z drugimi vprašanji, ki jih ureja, tudi manjšinsko vprašanje dovolj solidno urejeno. V čl. 8 je zagotovljeno, da ostane varstvo slovenske manjšine na tisti ravni, kot jo je določal Posebni statut. Preambula, ki je nesporno tudi zavzejuči del pogodbe, pa gre dalje. Izraža privrženost strank pogodbenic „načelu največjega možnega varstva pripadnikov manjšin“ in se pri tem tudi sklicuje na razne akte OZN. To „največje možno varstvo“ v skladu z akti OZN in „raven“ varstva, kot jo je določal Posebni statut, je Italija dolžna načeloma zagotoviti vsej slovenski manjšini. Če ne bi ravnala tako, bi ravnala ravno v nasprotju z določili v preambuli k osimski pogodbi omenjenih aktov OZN, ki jim je skupni temeljni kamen načelo enakopravnosti, načelo torej, ki ne dopušča gradacije neke manjšinske skupnosti v isti državi v razne kategorije glede na obseg pravic. Če upoštevamo povedano, predvsem pa, če upoštevamo večkrat izraženo voljo obeh strank pogodbenic, da v duhu osimske pogodbe uređita tudi manjšinsko vprašanje, lahko zatrdimo, da je prav ta pogodba dobra mednarodnopravna podlaga za rešitev slovenskih problemov v Italiji, ki pa ji morajo čimprej slediti notranje-pravni instrumenti.

Postopki za uresničevanje mednarodnih konvencij zoper diskriminacijo — Konvencija za zatiranje in kaznovanje zločina apartheida — Konvencija Mednarodne organizacije dela št. 107 o zaščiti in integraciji domorodnih in drugih plemenskih ljudstev — Sklepa lista helsinške konference o varnosti in sodelovanju v Evropi.

● **Mednarodnopravno urejanje položaja narodnih manjšin v posameznih državah:** Splošne značilnosti urejanja položaja narodnih manjšin v posameznih državah — Varstvo človekovih pravic po pariških mirovnih pogodbah iz leta 1947 — Sporazum de Gasperi-Gruber — Dvostransko uređitev položaja nemške in danske narodne manjšine v Danski in ZR Nemčiji — Avstrijska državna pogodba — Mednarodnopravno urejanje položaja slovenske manjšine v Italiji in italijanske v SFRJ.

● **Sredstva, ki jih države uporabljajo za urejanje manjšinskega vprašanja:** Opredelitev sredstev manjšinske politike — Genocid — Preselitev narodnih manjšin — Asimilacija — Diskriminacija — Zagotovitev formalne enakopravnosti — Pravica do uporabe jezika narodne manjšine — Pravica do lastne kulture — Pravica do slikov z matičnim narodom — Pravica do združevanja — Pravica do zastopanosti — Prepoved delovanja protimanjšinskih organizacij — Zagotovitev ekonomskih pogojev enakopravnosti — Pravica do avtonomije.

● **Mednarodnopravno varstvo narodnih manjšin de lege ferda.** Knjigo, ki obsega 428 strani, lahko naročite tudi v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Paulitschgasse 5-7.

RADIO - TELEVIJIA

SLOVENSKE ODDAJE
RADIO CELOVEC

PETEK, 7. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Kar po domače.
SOBOTA, 8. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.
NEDELJA, 9. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.
PONEDELJEK, 10. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Solisti.
TOREK, 11. 7.: 9.30 Za našo vas — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Sport — Otroci, poslušajte!
SREDA, 12. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Ljudske pesmi — Cerkev in svet.
ČETRTEK, 13. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Družinski magacin.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 7. 7.: 14.00 Teniško tekmovanje žensk posamezno — 18.00 Obzornik — 18.10

Vikingi Viki — 18.45 Domači ansambli — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Jadranska srečanja — 21.35 Razgledi — 22.05 Dnevnik — 22.20 Jaz, Klavdir — 23.10 Kontrapunkt Jehudi Menuhina — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 8. 7.: 14.00 Wimbledon: Teniško tekmovanje moških posamezno — 16.30 Državno atletsko prvenstvo — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Bajtarja — 20.50 Muppet Show — 21.20 Ubij me, če me moreš — 22.55 Dnevnik — 23.10 625.

NEDELJA, 9. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Za nedeljsko dobro jutro — 9.35 625 — 9.55 Dimitrije Tucovič — 11.00 Hunterjevo zlato — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 15.40 Britanska enciklopedija — 16.05 Split 78 — 17.15 Poročila — 17.20 Okrogli svet — 17.35 Športna poročila — 17.40 Pete in Tiilite — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 S polno paro — 21.05 Sonce za dolarje — 21.35 Dnevnik — 21.55 Športni pregled — 22.25 Motorne dirke v Prnjavorju — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 10. 7.: 17.00 Ljudje in zemlja — 18.05 Obzornik — 18.15 Britanska enciklopedija — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Jezerska vila — 21.20 Oči kritike — 22.05 Dnevnik.

TOREK, 11. 7.: 18.10 Obzornik — 18.20 Med šolo in domom — 18.50 Mozaik — 18.55 Ručkovi — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 20.55 Maja z viharnega otoka — 21.55 Glasba takšna in drugačna — 22.40 Dnevnik.

SREDA, 12. 7.: 17.00 Obzornik — 17.10 Mozaik — 17.15 Salaš v Malem ritu — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Uvod v igre brez meja — 20.05 Igre brez meja — 21.30 Iz koncertnih dvoran — 22.15 Dnevnik.

ČETRTEK, 13. 7.: 18.10 Obzornik — 18.20 Pariška melodija — 18.55 Ne prezrite — 19.15 Risanka — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Drugi Francisco — 21.40 Med dvema domovinama — 22.15 Dnevnik — 22.30 Jazz na ekranu.

AVSTRIJA 1

PETEK, 7. 7.: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Tamna zvezda — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Le počakajte, da pride oče... — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Argumenti — 22.15 Ne bojte se ostrih stvari — 0.00 Oddaja XY — 0.15 Poročila.

SOBOTA, 8. 7.: 15.30 Hotel Forellenhof — 16.30 Variacije v g — 17.00 Risanje, slikanje, oblikovanje — 17.30 Zgodba iz Nove Zelandije — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Sam proti vsem — 22.05 šport — 22.25 Warlock — 0.15 Poročila.

NEDELJA, 9. 7.: 14.50 Doktor Doollittle — 17.00 Slike naše zemlje — 17.25 Calimero — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Vodič skozi avstrijsko ljudsko glasbo — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Čaj z vrticami — 21.30 šport — 21.40 Nočni izbor — 22.30 Teologija v pogovoru — 23.15 Poročila.

PONEDELJEK, 10. 7.: 10.30 Nič strahu pred ostrimi stvarmi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 „Pokerski izraz“ — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Petrocilli — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 11. 7.: 10.30 Saratoga — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raj — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Service-box — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.05 Burgtheater v Izraelu — 21.50 Jenny; Lady Churchill — 22.35 Poročila in šport.

SREDA, 12. 7.: 10.30 Sužnja srca — 17.00 Mall ježek — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Strašne zgodbe — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Noben ne more nič zato — 21.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 13. 7.: 10.30 Piratski film — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV-kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kavalir iz Flandrije — 21.40 Poročila in šport.

Ne bomo se sprijaznili...

(Nadaljevanje s 1. strani)

šovinistični zagrizenosti nastopajo celo proti ustvarjanju novih delovnih mest.

Naš odgovor asimilacijski politiki in šovinistični zagrizenosti mora biti vsestranska politična, kulturna, mladinska, športna in gospodarska dejavnost, je opozoril tajnik ZSO. V to dejavnost moramo vključevati vedno več ljudi, kajti uspeli bomo le tedaj, če bo med nami vsak dan več naprednih, osveženih in demokratično usmerjenih aktivistov, ki bodo nosili odgovornost za svoje delo, hkrati pa imeli možnost odločilno sooblikovati celotno politično dogajanje.

Ob koncu je tajnik ZSO posebej nagovoril še nemško govoreče sodeželane in jih pozval na skupni boj za skupne interese, kajti kon-

fliktna situacija, ki jo povzročata neizpolnjevanje člena 7 in nereševanje manjšinskega vprašanja, škoduje celotnemu prebivalstvu ne glede na jezik ali narodno pripadnost. Zakon o narodnih skupinah pomeni nadaljnjo okrnitev manjšinskih pravic, hkrati pa hočejo z njim zabiti klin med slovensko in nemško govorečo deželano. Zato je naloga nas vseh, da nadaljujemo z našimi skupnimi prizadevanji, s katerimi smo v zadnjih letih zabeležili že lepe uspehe. **„To dokazuje, da smo ubrali pravilno pot. Zato skupno proti šovinizmu, skupno proti političnim procesom, skupno za več in boljša delovna mesta, skupno za popolno enakopravnost, skupno proti zakonu o narodnih skupinah in za dosledno izpolnitev člena 7!“**

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi vse prijatelje na

vrtno veselico

ki bo v soboto 15. julija 1978, ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici.

Za ples igra ansambel FANTJE TREH DOLIN

Prisrčno vabljeni

Maturitetna slovesnost v Bilčovsu

Z mešanimi občutki so se bližali dnevi, ko je bilo treba našim dekletom in fantom nastopiti k maturi. Tam so morali pokazati sadove svojega osemletnega študija, kjer so jim profesorji vsa leta pilili njihovo znanje ter jih vzposabljali, da prehodijo strme stopnice od prvega razreda do mature in da se končno izkristalizira uspeh ali tudi neuspeh vsakega posameznika. Za večino je bil zadnji dan mature dan sreče, katerega so se razveselili tako maturantje kakor tudi profesorji, ki so lahko ugotovili, da njihov trud ni bil zaman in da je seme padlo na rodovitna tla. Veseli in srečni zaradi dobro opravljene mature pa niso bili samo maturantje in profesorji, temveč tudi starši maturantov, ki so zaupali svoje hčerke in sinove slovenski gimnaziji v Celovcu in s tem našim profesorjem, katerim naj bo izrečena iskrena zahvala za njihovo pomembno narodno-vzgojno delo. Po opravljeni maturi je po navadi maturitetno slavlje, ki je bilo tokrat v četrtek 15. junija pri Miklavžu v Bilčovsu. Poleg maturantov, profesorjev in ravnatelja dr. Reginalda Vospornika, se je maturitetne slovesnosti udeležil tudi bivši ravnatelj dr. Pavle Zablatnik. Na tej slovesnosti je ravnatelj dr. Vospornik predal obema najboljšima maturantom — Marku Kupru in Hemi Stingerjevi prehodni pokal dr. Joška Tischlerja. V svojem nagovoru je med drugim izrekel tudi zahvalo bilčovskemu županu Hanziju Ogrisu za

podporo, ki so jo bili deležni slovenski gimnaziji ob priložnosti smučarskih tečajev. To je edini primer na Koroškem, da je občina nekaj prispevala za koroške slovenske dijake.

Razpoloženje na maturitetni slovesnosti je bilo izredno prijetno in družabno ter polno tiste prisrčnosti, ki jo občutiš ko si opravil nekaj pomembnega. Iz pogovorov navzočih je bilo pač razbrati, da starši in profesorji vlagajo velike upe v naše maturante, da bodo v nadaljnjem življenju ostali zvesti načelom naše narodne skupnosti, ki se bori za svoj narodni obstoj.

Trideset let Slovenske športne zveze na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

„Šok“ iz Ljubljane. Sobotna jubilejna prireditev na Blatu je bila zlasti za starejše letnike, ki so doživljali ali sodelovali na športnem taboru pred 30 leti, prijetno potrdilo, da se lahko zanesemo na današnjega mladino, ki predstavlja elito ne samo na športnem temveč na vseh področjih. tako socialnega kakor tudi narodnega življenja koroških Slovencev. Dokler bomo imeli takšno mladino in takšne vzgojitelje oziroma voditelje se nam ni treba

bati, da bi nas katerakoli sila mogla streti, hkrati pa smo tudi prepričani, da se med koroškimi Slovenci ne bodo našli renegati, ki bi bili pripravljeno sodelovati v sosestvu, katerega namen je samo škodovati naši narodni skupnosti.

Naslednjega dne v nedeljo je bila v hotelu „Obir“ v Železni Kapli slovesna seja Slovenske športne zveze, katere so se poleg nekdanjih športnih delavcev, ki so bili bistveno soudeleženi pri vzpostavitvi organiziranega športa ter prvega in sedanjega predsednika SSZ tovariša Zwitnika in Prunika, udeležili tudi gosti, med njimi predsednik in tajnik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter in dipl. inž. Feliks Wieser, jugoslovanski konzul Peter Župančič iz Celovca, predstavniki telesnokulturnih organizacij Slovenije ter predstavnik Zdrženja slovenskih športnih društev v Italiji. Ob tej priložnosti — ob 30-letnici organizirane športne dejavnosti na Koroškem — so najbolj zaslužnim telesnokulturnim delavcem podelili plakete. Na slavnostni seji je predsednik Prunšek Danilo orisal zgodovino 30-letne dejavnosti in SSZ včlanjenih društev ter pri tem naglasil gradnjo štirih smučarskih skakalnic in planinske postojanke na Bleščiči planini. Predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter je izrazil željo, da naj se v športno dejavnost vključi čim več Slovencev in tako prispeva k povezovanju naših ljudi na Koroškem. ZSO je v okviru te jubilejne slovesnosti našim zaslužnim športnikom in gostom pripravila slavnostno kosilo.

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobrli vasi vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI

v četrtek, 13. julija 1978 ob 20. uri v gostilni Rutar v Dobrli vasi.

Nastopajo: mešani pevski zbor SPD „Srce“ v Dobrli vasi, vodi Albin Krajnc; folklorna skupina v Dobrli vasi, vodi Milena Šturm; moški zbor „F. L. Lesičjak“ iz Štebna, vodi Janez Petjak in ansambel „Katarinski fantje“.

Prisrčno vabljeni!

ŠPORTNI VESTNIK

ANDRETTI ZMAGAL V FRANCII

Mario Andretti in njegov Lotus vozita od zmage k zmagi. Preteklo nedeljo je le kakih dvajset sekund trajalo vodstvo Irca Watsona, potem je prevzel vodstvo Andretti in ga obdržal tudi do konca. Smolo je imel Niki Lauda, ki je že v deseti rundi izpadel in si tokrat ni mogel osvojiti kakih točk. Drugo mesto je prav tako zasedel vozač Lotusa, in sicer Ronnie Peterson.

DRUGO LETO SE BO TUDI WAC SPET BORIL V DRUGI ZVEZNI LIGI

Prvak v koroški ligi WAC je prepričljivo zmagal obe tekmi proti prvaku Zgornje Avstrije in Štajerske in se po enem letu ponovno vrnil v drugo zvezno ligo. Prva tekma proti Welsu je navijače iz Labotske doline zelo razočarala kajti na domačem igrišču se je igra končala z 2:2. WAC-u pa je uspelo zmagati na tujem s 3:1, naslednji nasprotnik je bil Knittelfeld. Tudi tokrat Labotčani doma niso mogli prepričati in so zmagali le 1:0. V tujini pa so se ponovno izkazali in dosegli isto zmago kot v Welsu, namreč 3:1. Podvig WAC-ja v drugo zvezno ligo je bil tudi za dva koroška kluba velikega pomena. Dobrli vas bo ostala v koroški ligi, Bad Kleinkirchheim pa v Unterligi.

Ob 75-letnici svojega obstoja vabi Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Št. Jakobu v Rožu na

koncert slovenske pesmi

ki ga izvaja priznani **AKADEMSKI PEVSKI ZBOR „TONE TOMŠIČ“** iz Ljubljane pod vodstvom Jožeta Fürsta.

Kraj in čas: v ponedeljek, 10. julija 1978 ob 20. uri v farni dvorani v Št. Jakobu v Rožu.

Ljubitelji slovenske narodne in umetne pesmi prisrčno vabljeni na ta koncert 60-članskega pevskega zbora, ki šteje med najboljše jugoslovanske zbere in ki po nekaj letih prvič spet gostuje na Koroškem.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 2

PETEK, 7. 7.: 14.00 Teniško prvenstvo v Angliji — 19.30 Trailer — 20.15 Ali imajo piramide skrivnosti? — 21.00 Nova — 21.20 Washington — za zaprtimi vratmi — 22.05 Čas v sliki s kulturo — 22.40 Ali se še spominjate?

SOBOTA, 8. 7.: 14.00 Teniško prvenstvo v Angliji — 19.30 Cafe Hungaria — 19.55 Galerija — 20.15 Prerok v lastni deželi — 21.45 Muddy Waters rhythm & blues Band — 22.30 Mednarodno prvenstvo v skakanju v vodo.

NEDELJA, 9. 7.: 16.00 Mednarodno prvenstvo v skakanju v vodo — 17.30 O 9 (Dunaj) — 18.00 Saratoga — 19.30 The Munsters — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 V lastni zadevi — 21.55 Crystal voyageur.

PONEDELJEK, 10. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Signali z drugih planetov — 19.30 Igramo na flavti — 20.00 Jenny, Lady Churchill — 20.50 Vstop prost — 21.45 Čas v sliki — 22.15 Dolge počitnice z leta 1936.

TOREK, 11. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Ali imajo piramide skrivnosti? — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Konsekvenca — 21.40 Čas v sliki s kulturo — 22.15 Klub 2.

SREDA, 12. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 O 9 (Gradščanska) — 18.55 Velike bitke — 20.00 O televiziji — 20.50 Prizorišča svetovne literature — 21.35 Čas v sliki s kulturo.

ČETRTEK, 13. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Vstop prost — 19.30 Spotlight — 20.00 Divje jagode — 21.30 Čas v sliki s kulturo — 22.05 Klub 2.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 7. 7.: 4.30 Dobro jutro! 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.20 Zabaval vas bo orkester Metropol — 9.35 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.05 Znano in priljubljeno — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Glasbena pravljica — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtiljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Z opernih odrov — 19.45 Z ansambliom Jožeta Burnika — 20.00 Stop pops 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Literarni nokturno — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba do 4.30.

SOBOTA, 8. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Planirski tednik — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.40 Mi pojemo — 12.40 Veseli domači napravi — 14.05 Od arije do arije — 15.30 Vedre melodije — 16.00 „Vrtiljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Poletni divertimento — 19.45 Z ansambliom Slavko Znidaršič — 20.00 Sobotna glasbena panorama — 21.00 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Popolnari dvajset — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba do 4.30.

NEDELJA, 9. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.39 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 10.05 Nedeljska panorama lahke glasbe — 11.00 Poročila — 11.15 Voščila — 14.05 Nedeljsko popoldne — 16.00 Zabavna radijska igra: Strah in trepet — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Glasbena parada Radenci 1978 — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba do 4.30.

PONEDELJEK, 10. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.20 Pesnice na potepu — 9.40 Vedre melodije — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.05 Za vsakogar nekaj — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtiljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Glasbena izročila tisočletij — 18.25 Zvočni signali — 19.45 Z ansambliom Borisa Franka — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Operni koncert — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Za ljubitelje jazz — 24.00 Poročila.

TOREK, 11. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.20 Mladinski koncertant — 9.40 Vedre note — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.05 Promenaadni koncert — 12.40 Po domače — 14.05 V korak z mladimi — 16.00 „Vrtiljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Poletni sprehod z našimi solisti — 19.45 Z ansambliom Jože Kampič — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.14 Zvočne kaskade — 22.20 Skupni program JRT — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Popevke se vrstijo — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba do 4.30.

SREDA, 12. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Igrajo majhni zabavniki

O B V E S T I L O

Kmečki fanti, ki želijo obiskati Kmečjsko žolo Šentjur pri Celju ali Tehniško kmečjsko žolo v Mariboru dobijo vse potrebne informacije na sedežu Slovenske kmečke zveze v Celovcu, Gasometergasse 10.

Slovenska kmečka zveza

Po hudi nezgodi je umrl naš ljubljani mož, oče, sin, brat in stric

Valentin Wiegele

hotelski uslužbenec

v cvetu moža 38. let.

Izdihnil je 29. junija 1978 ob 17. uri na Bermudih. Od tam ga bomo sprejeli v rojstnem domu pri Petru v Zahomcu in spremili k cerkvi sv. Martina na Ziljski Bistrici v petek, dne 7. julija 1978, ob 15. uri izpred hiše žalosti.

Zahomc, dne 4. julija 1978.

V neizmerni žalosti
žena, sinova, starši, bratje
in vsi sorodniki